

Kandidatnummer: 2337
(Hvis besvarelsen skal leveres på navn, skrives navn i stedet for kand.nr.)

FORSIDE

ved besvarelse av hjemmeeksamen, semesteroppgave, rapport, essay osv.

Emnekode:	EX - 100
Emnenavn:	Examen Filosoficum
Emneansvarlig (normalt faglærer):	
Eventuell veileder:	
Innleveringsfrist/ tidspunkt:	15.12.08
Antall sider inkl. forside (inkl denne siden)	11
Merknader:	

Jeg/vi bekrefter at jeg/vi ikke siterer eller på annen måte bruker andres arbeider uten at dette er oppgitt, og at alle referanser er oppgitt i litteraturlisten.	Ja ☒	Nei ☐
<i>"Kopiering av andres tekster eller annen bruk av andres arbeider uten kildehenvisning kan bli betraktet som fusk. Fusk kan medføre annullering av eksamen/prøve samt utestenging fra universitetet og tap av retten til å gå opp til eksamen ved alle universitet og høyskoler i inntil ett år."</i>		
Gjelder kun gruppeeksamen:		
Vi bekrefter at alle i gruppa har bidratt til besvarelsen.	Ja ☐	Nei ☐

Kan besvarelsen brukes til undervisningsformål?	Ja ☒	Nei ☐
--	--	------------------------------

Problemstilling:

En naturtilstand preget av alles kamp mot alle er en nødvendig konsekvens av ei samfunnsoppløsning.

Innholdsfortegnelse

Innledning	1-2
Metode	2
Hoveddel	
Presentasjon Aristoteles	2-4
Presentasjon Thomas Hobbes	4-5
Drøfting om menneskets natur	6-8
Drøfting om moralens opphav	8-9
Oppsummering	9

Kildereferanser

Problemstilling:

En naturtilstand preget av alles kamp mot alle er en nødvendig konsekvens av ei samfunnsoppløsning.

Innledning

Alle mennesker lever i en eller annet form av samfunn. Hvert samfunnet har en bestemt form for styre, regler og konvensjoner som alle medlemmer av samfunnet er nødt til å følge. Menneskers adferd blir styrt og kontrollert, på det første av styret og dets lover og på det andre gjennom samfunnsmedlemmer selv.

Men hva skjer hvis samfunnet løser seg opp og hver slags styre faller bort? Hvordan oppfører seg mennesker i denne *Naturtilstanden*? Hvordan er mennesker egentlig uten en kunstig ramme? Er vi ond eller er vi god? Trenger vi styre for å kunne leve sammen i fred?

For å avgrense problemstillingen vil jeg først definerer begrepene *Naturtilstand*, *Samfunn* og *Samfunnsoppløsning*.

def

I et samfunn lever individer sammen i en gruppe. Det finnes en felles oppfatning om hva som er moralsk galt og riktig i gruppen. Alle medlemmer er underlagt en system av lover regler og konvensjoner. Hvert samfunnet har et slags styre som bestemmer over samfunnets faste struktur.

def

Hvis samfunnets styre og dermed dets struktur faller bort kalles det for en samfunnsoppløsning.

def

Mennesker befinner seg i en tilstand uten politisk styre, uten regler eller normer. Dette kalles for Naturtilstanden.

Her viser mennesker hvordan de egentlig er.

Jeg har valgt Aristoteles (384-322 f.Kr.) og Thomas Hobbes (1588-1679) for å drøfte følgende spørsmålet:

Hvordan er vi mennesker i Naturtilstand? Er kamp en nødvendig konsekvens av en samfunnsoppløsning?

Metode

Først skal jeg presentere Aristoteles og Hobbes politiske filosofi.

Jeg skal legge vekt på deres forskjellige syn på det menneskelige vesen, naturtilstanden, samfunnets funksjon og styre form.

Deretter skal jeg sette Hobbes menneskesyn i sammenheng med konkrete empiriske eksempler for å prøve deres verdi i realiteten. Og drøfter om moralens opphav.

Hoveddel

Presentasjon

Jeg synes at det er viktig å sette begge filosofene i sammenheng med deres historiske bakgrunnen. Særlig hos Hobbes er det mulig å anta at historiske hendelser hadde innflytelse på hans oppfatning av menneskets vesen.

Aristoteles

Aristoteles ble født i Makedonia i 384 f.Kr. . Da han fylte 17 år dro han til Athen og ble Platons elev i 20 år. Makedonske kongen Fillip inviterte Aristoteles for å undervise sin sønn, som ble senere Alexander den store. Etter Fillips død dro Aristoteles tilbake til Athen.

Han levde i en periode der den greske bystatskulturen, slik Platon og Sokrates kjente, gikk mot slutten. Makedonerne og grekerne ble herrer over verdensrike. Den klassiske perioden endte og en ny tid innvarslet.

Aristoteles tro på at bystaten har en viktig funksjon med hensyn til menneskets utvikling og levestil, er viktig her, fordi den viser hvordan mennesker og samfunnet kan være knyttet til hverandre..”(Tollefsen, T. 1997: 115)

Aristoteles forstår mennesker som et sosialt vesen som strever etter lykke.

Mennesket oppnår lykke gjennom å tilegne seg dygd, den etiske dygd og den intellektuelle dygd. Den etiske dygd utgjør den moralske karakter av et vesen.

Mennesker tilegner seg gjennom vane og tilvenning en bestemt måte å handle, nemlig å handle godt. Å handle med etisk dygd.

Kloke personer og samfunnet fungerer som veileder i prosessen av karakterdannelsen.

Den etiske dygden er en forutsetning for den intellektuelle dygden som oppnås gjennom undervisning fra kloke lærere. Menneskets strever etter lykke med å oppnå dygd.

Denne gode hensikt gjør mennesket i naturtilstand til et godt vesen.

Vi får se senere at Hobbess menneskesyn er tvert imot Aristoteles ideen om menneskets natur.

Aristoteles synes også at mennesker er et *sosialt vesen*. Han sier at et menneske kan utvikle sitt potensial for det beste i det menneskelige fellesskapet, i bystaten. Lykken for mennesket ligger i sitt totale realisering i fellesskapet i bystaten. Dermed blir samfunnet et naturlig sted for mennesker.

Samfunnet fungerer som veileder og sikrer karakterdannelse, utdanning og selvrealisering. (Her er det viktig å notere at det finnes en naturlig hierarki hos Aristoteles. Mener realiserer seg best i offentlige sfæren, men kvinner og slaver i private sfæren.)

Aristoteles mener at lovgiveren bør først og fremst være klok. Fordi det er han som gir samfunnet strukturen. *Et godt styre betyr for Aristoteles at ledelsen handler med dygd og klokhet, og i interesse for det felles beste* (Kongedømme, Aristokrati eller Politisk styre). Politisk styre viser seg som de gunstigste og mest stabile styreformene i de fleste tilfeller. Med en slik lederskap er det mulig å leve sammen på en tilfredsstillende måte. Aristoteles mener dermed at *mennesker lever med en fast struktur, lover, regler og konvensjoner på den best mulig måte ..*" (Tollefsen, T. 1997: 139 - 147)

Mens Aristoteles setter på en politisk styre setter Hobbes, som vi skal se nå, på en suveren. Alle makt i de hendene av en enkelt person som skal styre over folk.

Thomas Hobbes

Hobbes ble født i 1588 i England. Det sies at han ble født "idet hans mor fikk vite at den spanske armada var på vei til England. Jeg ble født med frykten som tvilling, sier han et sted"(Tollefsen, T. 1997: 277)

Frykt tar stor plass i hans liv og hans verker. Hobbes skrev sin mest kjente bok *Leviathan* i 1651, mens den Engelske krigen (1642-1660) og Trettiårskrigen (1618- 1648) varte. Han ble veldig skremt av den brutale krigen og hans filosofiske mål ble å skape "en politisk filosofi som kunne avverge slik blodige feider."(Tollefsen, T. 1997: 278)

Hobbes ville skape en politisk teori som skal vise veien fra krig til fred.

For å oppnå en teori prøver Hobbes å studere menneskets vesen helt fra bunnen av. Han analyserer mennesket i en tilstand der det finnes ingen samfunnsstruktur, regler eller konvensjoner. Han vil vite hvordan mennesket egentlig er.

Han tror i kontrast til Aristoteles at *mennesket er i naturtilstand et individ*. Og at samfunnet er en ren kunstig konstruksjon som ble skapet av mennesker for mennesker. Han tror ikke at fellesskapet er den mest naturlige plass for oss, som Aristoteles sier.

Hos Hobbes er livet i et samfunn uten politisk styre, normer og lover et liv i naturtilstanden. Og denne tilstanden er dømet til en alles kamp mot alle.

Grunnen er at alle lever i en frykt for hverandre. For å beskytte seg selv dreper man, blir usosialt og egoistisk.

Hobbes refererer her til den *Naturlige Retten* som gi rett til å forsvar sitt eget liv, men også sin tro, sin oppfating og sin stolthet.

Naturlig Rett(Ius Naturale) " (..) er den friheten hvert menneske har til å bruke sin egen makt og kraft som det selv vil for å bevare sin egen natur, eller med andre ord: for å bevare sitt eget liv.

Følgelig er dette en frihet til å gjøre alt det som ifølge ens egen dømmekraft og fornuft synes å bidra mest til dette målet..”

(Tollefsen, T. 1997: 284, Hobbes Leviathan, 1651: kap 14)

Hobbes er ikke redd for å bruke brutale midler for å oppnå trygghet og fred i et samfunn fordi han tror at trygghet og fred er det hva mennesker ønsker seg mest.

Detter er jo ikke bare et ønske, men en forutsetning for å klare å overleve.

Han adskiller politikken fra moralen, og har en amoralsk holdning til politikken.

Derfor er det mulig at han rådet til en suveren som det beste politisk styre.

Han sier at det er nødvendig å holde menneskers ondskap i sjakk, gjennom makt.

Suverenen har lov til å gripe til makt eller vold, så lenge målet er å sikre fred.

I sin egen interesse bør folk inngå en *samfunnskontrakt* og dermed oppgi sin naturlige frihet (Naturlige Rett) og gi dem til en suveren.

Mennesket er nødt å følge den *Naturlige Loven*, sier han.

Naturlig Lov(Lex Naturalis):” er en forordning eller regel som fornuften finner fram til. I henhold til denne forbys et menneske å gjøre det som er ødeleggende for dets liv og overlevelse.. For selv om de som har skrevet om dette tidligere har blandet sammen rett og lov, så bør disse begrepene holdes adskilt; fordi rett betår av friheten til å gjøre noe, mens lov bestemmer og binder..”

(Tollefsen, T. 1997: 284, Hobbes Leviathan, 1651: kap 14)

Maktfordeling eller maktspredning er ikke en opsjon for Hobbes. Religionsfrihet er pga et høyt konfliktpotensial forbudt i suverenens stat.

Hans politiske tenkningen ligger sterk i kontrast til middelalders politisk filosofi og liberal politiske tenkningen.

Drøfting

Er en naturtilstand preget av alles kamp mot alle?

Er det en nødvendighet at mennesker forholder seg ondt og egoistisk mot hverandre i en situasjon der en politisk styre mangler, som Hobbes sier?

Jeg har tro på at mennesket uten noen politisk regime er i bunn og grunn et individ som instinktivt samarbeider for og ha større sjanse for å overleve.

Jeg vil bruke følgende eksempelet for å se nærmere på hvordan mennesker forholder seg mot hverandre, etter dets samfunnet har gått i oppløsning ut fra Hobbes teori at mennesker frykter og dreper hverandre.

Vi alle har sett bildene på TV der tusenvis av mennesker er på flykt, for eksempel i Darfur. Folk er nødt til å gå i dagevis for å komme til en flyktningsleir. Fordi landsbygda deres ble brent ned og folk er redde for vold og overgrep.

I UNs flyktningsrapport sies det at i hele verden var 67 millioner mennesker på flykt pga forfølgelse, krig eller naturkatastrofer i året 2007.

(Sueddeutsche Zeitung, sueddeutsche.de, UN-Fluechtlingsbericht, 17.06.2008)

Jeg tror at mennesker som er på flykt pga krig, vold, hungersnød eller naturkatastrofer opplever en situasjon der det finnes ingen politisk styre lenger.

Jeg begrenser drøftelsen min på den perioden når flyktninger forlater dets bostedet til tidspunktet der de havner igjen i en flyktningsleier. Jeg begrenser det på situasjonen mellom menneskene som er sammen på flykt, og som befinner seg i den samme situasjonen. Dessverre finnes ingen empirisk eksempel der det hersket en absolutt naturtilstand, vi kan bare se på situasjoner som ligner naturtilstanden.

Når folk er på flykt så har dets samfunn gått i oppløsning. Samfunnets struktur, regler og konvensjoner har ikke den samme verdi og funksjon lenger i slike katastrofale situasjoner.

Folk er ansvarlig for seg selv og ofte avhengig av hverandres hjelp. Hobbes ville ha sagt at mennesker befinner seg her i en meget farlig situasjon.

Helle situasjonen ville ende opp i en kamp, alle mot alle.

Mange mennesker er traumatisert og handler galt og umoralsk, men jeg tror ikke at dette er allment gyldig. Dette er tilfeller av enkeltpersoner. Det ligger ikke inne i oss.

Når vi ser på den kjærligheten og omsorg en mor gir helt naturlig til barna sine, så viser det på en måte at vi mennesker er ikke onde vesen.

Men tilbake til eksempelet med flyktninger:

Mennesker som har opplevd den samme smerte, er ofte knyttet til hverandre. De utvikler ofte en sterk solidaritet for hverandre. Dette er fordi mennesker har evnen til empati.

"Empati er evnen til å forstå en annens sinnstilstand eller følelser. Empati er således ikke bare evnen til å se om noen er glad eller trist, men innebærer også evnen til å forstå andres motiver for handling samt deres verdier og holdninger(..)."

(<http://no.wikipedia.org/wiki/Empati>)

Mange av oss blir emosjonell sterk påvirket når de ser andre folk som har det vondt, som sulter eller som er syke. Og jeg tror at det samme skjer mellom disse mennesker som opplever sammen en slik usikker situasjon. Fordi det finnes ingen fast struktur (dermed mener jeg regler og styre) er folk nødt til å støtte seg gjensidig. De er ofte avhengig av hverandres hjelp og jeg tror at de prøver å gi seg gjensidig en slags trygghet. Dermed er det også fornuftig å slå seg sammen, som en overlevelses strategi.

I perioden da Hobbes skrev om menneskets natur så hersket en brutal krig i landet sitt. Helt siden hans barndom opplevde han en forferdelig frykt pga krigen. Og jeg går ut fra at denne frykten påvirket hans ide om at et menneske er ondt og egoistisk i grunnen.

Men vi må også ta hensyn til at *han opplevde frykten fordi det fantes et styre som sent folket i krig mot et annet folk*. Landets styre bærer etter min mening en stor del ansvarlighet for krig.

I krig frykter vi hverandre, dreper og skader hverandre. Akkurat som Hobbes beskriver et menneskes atferd i en naturtilstand. Men så lenge det finnes en person som styre og gir ordre til soldatene sine, befinner mennesker seg ikke i en naturtilstand. Dermed er deres handling mot hverandre ikke naturlig. Krig er ikke en naturlig tilstand for mennesket heller.

Jeg er usikker om Hobbes ikke undervurderte det faktum at menneskene handlet ondt i denne situasjonen (kanskje ikke bare men også) pga av et styre som gav ordre.

Men selvfølgelig må vi ikke glemme at mennesker i krig ble utrolig brutal mot hverandre, som går ofte langt forbi vår forståelse.

Hobbes foreslag for å temme hver slags uro mellom folket gjennom å inngå en samfunnskontrakt har ført til mye kritikk av Hobbes. I sin tid ble han beskyldt for å støtte ideen om at en *tyrann* burde ha absolutt makt over folket.

Hobbes inntar en amoralsk holdning og sier at politikk har ingenting å gjøre med moralen. Men siden han vil gi styre til en person som *har lov til å handle umoralsk, mot folk*, så er politikk og moral ikke lenger avskilt fra hverandre.

Er moral en naturlig følelse?

Jeg sa før at jeg tror at mennesker er gode vesen, men det vil ikke si at jeg tror at mennesker blir født med moral eller normer.

Jeg synes at det er mulig å avskille moralsk handling fra en god handling.

Fordi mennesket var uviten om hva som var rett og galt ifølge det moralske synet før normer kom. Rett og galt i det moralske synet er mennesket skapt i senere tid.

En god handling er god fordi det har en god konsekvens, eller hensikten var god.

Jeg tror at tanken om "god" ligger i hver person selv, den trengs ikke å læres.

Men moralsk atferd må læres.

For eksempel har religion hatt en stor innvirkning på hva som er en synd eller ikke.

Vår religion fungerer som en veileder med hensyn til moralen.

Urfolk i Brasil for eksempel lærte av vestlige misjonærene hva som er moralsk riktig eller galt.

I rapporter om Pedro Alvares Cabrals oppdagelse av Brasil i 1500 og de følgende 300 år av portugisisk kolonialherredømme, ble ofte fortalt om umoralsk opptreden i indianerne samfunnet. Den seksuelle atferden deres var annerledes enn Europeerne var vant med. Overlevelseskamp krevde at folk var mer voldsom mot hverandre. Men spørsmålet er om denne atferden var moralsk falsk i urfolkets syn? Det tror jeg ikke.

Europeernes ideal om moral var preget av kirken og dessuten meget etnosentrisk. Hva som skjedde var at Europeerne la den kristne moral på urfolket.

Poenget er at moral er noe vi har skapt selv.

Hobbes kan ikke bedømme det allment menneskelige vesen. Fordi menneskets målestokk for egoisme eller ondskap (moralsk)er ikke alltid helt likt.

Oppsummering

Konklusjonen min er at en naturtilstand preget av alles kamp mot alle er *ikke* en nødvendig konsekvens av ei samfunnsoppløsning. Men derimot en kaotiske prosess som ikke er evig varende men hvor vi mennesker strever for og finne den mest logiske løsning for å overleve.

Kildereferanser

Tollefsen, T. 1997. Tenkere og Ideer. Gyldendal Norsk Forlag AS 2002

Sueddeutsche Zeitung. UN-Fluechtlingsbericht. sueddeutsche.de. Utgave 17.06.2008

<http://no.wikipedia.org/wiki/Empati>